

Vocational Training Traditions's and Vocational Schools' Failure Dynamics

By Ahmet Kaya

1
International

Journal of Human Sciences

ISSN:2458-9489

Volume 14 Issue 3 Year: 2017

<p>Vocational Training Traditions' and Vocational Schools' Failure Dynamics</p>	<p>Mesleki Eğitimin Gelenekleri ve Meslek Yüksekokullarının Başarısızlık Dinamikleri</p>
<p>First Author¹ Second Author²</p> <p>[Author names and footnotes will be written in layout copy. Garamond 14pt, bold, capitalized only first letters, same line if authors contributed equally, otherwise list them for each one line]</p>	
<p>Abstract</p> <p>Turkey is a developing country. It is so difficult to solve the employment problem and to be developed country. For this, it need to work hard. For that reason, it is necessary to start from small and medium-sized enterprises (SMEs) to develop industry and to provide employment opportunities for entire population. In this respect it is necessary to develop and meet the vocational education and training institutions in secondary education, and also in higher education institutions. The dynamic that the industry doesn't find worker, and workers haven't got a job conflicts with each other seriously. In this case, it is not difficult to reach the result that the vocational education institutions can not produce graduates in the quality that the industry needs. This is a failure</p>	<p>Özet</p> <p>Türkiye geliştirmekte olan bir ülkedir. Gelişmiş ülke olabilmek, istihdam sorunlarını çözebilmek güçtür. Çok çalışmak gerekir. Bunun için küçük ve orta ölçekli işletmelerden (KOBİ) başlayarak sanayiye geliştirmek ve üretebilen nüfusun tamamına istihdam olanakları sağlamak gerekir. Sanayinin ve KOBİ'lerin yetişmiş eleman gereksinimini karşılamak çok önemlidir. Bu bakımdan gerek ortaöğretim, gerekse yükseköğretim kurumlarındaki mesleki eğitim ve öğretim kurumlarını geliştirmek ve bu gereksinimi karşılamak gerekir. Sanayinin aradığı personeli, mezunların aradığı işi bulamadığı bir dinamik ciddi anlamda birbiri ile çelişmektedir. Bu durumda mesleki eğitim kurumlarının sanayinin gereksinim duyduğu mezunlar</p>

¹First author's Rank, University, Faculty, Department, email; **MUST BE WRITTEN**

²Second author's Rank, University, Faculty, Department, email; **MUST BE WRITTEN**.

- **All the first page footnote text here must be in English**
- **All Authors must have a MASTER degree**
- **At least one author must have a Ph.D. degree**

indicator for vocational education institutions. In order to determine the dynamics of this failure, a questionnaire survey was conducted at the members of 10 vocational schools of Ege University and it was tried to determine the dynamics which cause failure in vocational education. In the questionnaire survey, 45 teaching staff, most of whom are in charge of teaching at Ege University vocational schools, participated. In line with the opinions of the instructors, the dynamics of failure in vocational education were tried to be explained. According to the teaching staff, the transition system without examination must be removed. Training in vocational high schools should be revised. Education period should be raised. The recruitment system of the teaching staff should be observed. Economical personel rights for instructors should be raised.

Keywords: vocational education, vocational education dynamics, failure reasons.

1

[\(Extended English abstract is at the end of this document\)](#)

yetistiremediği sonucuna ulaşılır. Bu da mesleki eğitim kurumları adına bir başarısızlık göstergesidir. Bu başarısızlığa hangi dinamiklerin sebep olduğunu tespit etmek amacıyla, Ege Üniversitesi'nin 10 meslek yüksekokulunda görevli öğretim elemanlarına bir anket araştırması uygulanmış ve mesleki eğitimde başarısızlığa neden olan dinamiklerin tespit edilmesine çalışılmıştır. Anket araştırmasına hahazırda Ege Üniversitesi meslek yüksekokullarında görevli, geneli öğretim görevlisi ünvanlı 45 öğretim elemanı katılmıştır. Öğretim elemanlarının görüşleri doğrultusunda mesleki eğitimde ortaya çıkan başarısızlık dinamikleri açıklanmaya çalışılmıştır. Öğretim elemanı görüşlerine göre sınavsız geçiş sistemi derhal kaldırılmalı, meslek liselerinde eğitim revize edilmeli, yüksekokulların eğitim süresi gözden geçirilmeli, yüksekokullarda öğretim elemanı istihdamı gözden geçirilmeli ve öğretim elemanlarının özlük hakları yükseltilmelidir.

Anahtar Kelimeler: mesleki eğitim, mesleki eğitim dinamikleri, başarısızlık nedenleri.

1. Giriş

Mesleki eğitim ve meslek yükseköğretimlerinin başarısızlığına neden olan sebeplere değinmeden meslek ve mesleki eğitimin ne demek olduğunu tanımlamanın faydalı bir başlangıç olacağı düşünür (18) nıştır. Bu bağlamda, Türk Dil Kurumu (TDK) dahil bir çok kuruluş tarafından mesleğin tanımı, yoğun bir eğitim ve çalışmayı gerektiren sürecin sonunda kişilerin kazandığı ünvan biçiminde tanımlanmaktadır. Meslek, yoğun çalışmayı gerektiren bir süreç olduğuna göre edinimi için de belli bir disiplin gerekmektedir. Bu disiplin, mesleki eğitim olarak isimlendirilmektedir. Mesleğin iş (meslek) yaşamında kazanılması çıraklıkla başlamakta, bunu kalfalık ve ustalık izlemektedir.

Tanımdan anlaşılacağı üzere meslek edinmek o kadar da basit bir süreç olmayıp eğitim ve çalışma hayatında edinilen ve deneyimler sonucunda olgunlaşan bir kazanımdır. Bununla birlikte meslek, aynı zamanda bireye güç kazandırma aracı olarak değerlendirilmektedir. Zira, mesleğinde başarılı olan insanların beğeni görmesi ve takdir edilmesi maddi ve manevi güç kazandıran bir durum olarak ortaya çıkmaktadır. Nitekim Güç; bir kişinin başkalarını etkileyebilme kapasitesi (Taş, 2017: 143) biçiminde tanımlanmaktadır. Bir bireyi mesleki eğitime motive eden ve onu meslek elemanı yapan 4 temel unsurun bulunduğu vurgulanmaktadır (BİMEB, 2017).

Bu unsurlar;

- Gizli yetenekleri ortaya çıkarma isteği,
- Takdir edilme ve mutlu olma duygusu,
- Sosyal ilişkiler kurabilme yeteneği,
- Tatmin edici ekonomik kazanç ve toplumsal prestij elde etme olanağıdır.

Çok sayıda uzman görüşüne göre, bireylerin bir meslek grubunda meslek edinebilme ve farkında olma dönemi 5-12 yaş aralığıdır. Bu dönem, bireyin başarılı bir şekilde iletişim kurduğu, mesleklerin varlığını fark ettiği, kendi yeteneğini keşfettiği ve meslekler konusunda gerekli bilgi ve yetenekler konusunda farkındalık kazanmaya başladığı dönemdir. Bu dönemden başlayarak öğrenci ile ilgilenmek, iletişim yeteneklerini geliştirmek ve eğer çocuk akademik eğitime yönelmeyecek ise, O'nu önce meslek liselerinin ilgili bölümüne, ardından meslek yükseköğretimine yönlendirmek gerekmektedir.

Eğitim ve öğretim faaliyetleri hangi düzeyde yapılırsa yapılsın, bir öğrencide geliştirilmesi zorunlu yegane özellik onun iletişim yeteneklerini geliştirmektir. İletişim yetenekleri güçlü öğrencileri eğitmek ve onlara gerekli bilgileri öğretmek daha kolaydır. Bu aynı zamanda hayatta başarılı olabilecek bir meslek elemanı olmanın da ön koşuludur.

İletişim yetenekleri ile teçhiz edilmiş bireyler, sosyalleşebilmekte, sosyalleşen bireyler, bireyin toplum içindeki şahsiyetini inşa etmesine, sağlıklı ve ahlâklı bireyler olmasına katkı sunmaktadır (Özpolat, 2013: 342).

Mesleki eğitimin çok eskilere dayanan bir geçmişi ve geleneği bulunmaktadır. Başlangıçta tamamen usta-çırak yaklaşımı ile kazandırılan bu yeteneğin günümüzde a (2) demik eğitim ile kazandırılmasına gayret sarf edilmektedir. Mesleki eğitim ilk olarak 13. yüzyılda ve izleyen dönemlerde Anadolu'da ahilik gedik sisteminde, Avrupa'da ise lonca örgütlenmelerinde görülmüştür. Bu tarz örgütlenmelerde meslek öğrenen çıraklara hem işin, hem de ahlaki kuralların toplumsal öğretileri tanıtılıyordu (Akdemir vd, 2015:54).

2
Anadolu'da 1400'lü yılların sonlarına doğru Terbiye Ocakları adı verilen yeni bir mesleki eğitim kurumu ortaya çıktı. İşsiz gençlere meslek öğretilmesi amacıyla kurulan bu kurum eğitim anlayışı bakımından geleneksel ahilikten farklı değildi (Gül, 2014).

Sanayi öncesi toplumlarda mesleki eğitim formal bir eğitimden çok usta-çırak ilişkisi ile yürüyen bir yapıya sahiptir. Nitekim Türk toplumunda mesleki eğitim geleneksel usullere dayalı bir biçimde Selçuklu döneminde ahilik, Osmanlı döneminde Lonca teşkilatlarınca yürütülmüştür. Bu yapıda anne babalar çocuklarını, “eti senin, kemiği benim” anlayışı ile meslek öğrenmek, terbiye edinmek ve iyi birer insan olmak üzere bir ustanın yanına verirdi. Zira, “Usta” kavramı o günün toplumsal değer yargıları ile anne babanın ötesinde bilgi ve adap sahibi kimseler olarak tasavvur edilmiştir. Ustanın gözetiminde ve terbiye etme anlayışı ile yetişen çırak, önce kalfa ardından ustalığa terfi eder, belli konuları istişare etmek ve minnet duygusunun da gereği olarak meslek hayatı boyunca ustası ile ilişkisi devam ederdi. Ülkemizde yakın geçmişe kadar meslek öğrenme usulü bu şekilde yapılmıştır (Semiz ve Kuş, 2004: 272-295).

Cumhuriyet döneminde hazırlıkları 1935'te başlayıp, 1937'de denenmesine ve 1940 yılında kurulmasına karar verilen ve Cumhuriyet döneminin aydınlamasına önemli katkılar sunan eğitim alanındaki en özgün ve en çok ses getiren uygulaması olarak hayata geçirilen 3803 sayılı Köy Enstitüleri Kanunu ile Köy Enstitülerinin kurulduğu görülmektedir (Aysal, 2005:267).

Köy Enstitüleri, öğretmen ve sağlık görevlileri yanında teknisyen ve meslek elemanı yetiştiren kurumlardı. Köylü gençler köy ortamı için elzem bazı mesleklerle yetiştirilerek yörelerine hizmet etmekle görevlendirilirdi. Mesleki konular dışında ekonomik, sosyal ve siyasal bakımdan bilgilendirmelerle köylüyü bilinçlendiren, eğiten ve sağlık hizmeti sunan kimselerdi. Bu kurumlarda yetişen gençlerin o günün şartlarına göre her bakımdan iyi düzeyde özelliklerle yetiştikleri, bir hat sanatçısına yakın el yazısı yazmayı öğendikleri, giyinme adabına sahip, yapı inşaa edebilen, öğretmen bile olsa tansiyon ölçmeyi ve iğne yapma bilgisi ile donatıldıkları bilinmektedir. Köy Enstitülerinden mezun olan gençlere bu günün lisans mezunu payesi verilir ve mezunlar askerlik görevlerini yedek subay statüsünde yaparlardı. Günümüzde meslek yüksekokulu mezunlarına bu hakların ve statülerin çeyreği bile verilmemektedir. Özetle, Köy Enstitüsü mezunları, hem branşını, hem de köy ortamlarında bilinmesi gereken ekstra bilgileri öğrenen, devlet ve toplum tarafından değer atfedilen kimselerdi. Bu gün bile Köy Enstitülerinden mezun meslek elemanlarının başarılarından ve fedakârcâ hizmetlerinden özlemle bahsedilmektedir.

Günümüzde mesleki eğitim, ortaöğretim düzeyinde meslek liseleri ve çıraklık eğitim merkezleri, yükseköğretimin ön lisans düzeyinde meslek yüksekokullarında yapılmaktadır. Kuruluş dönemlerinde çeşitli isimler altında Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde faaliyetlerini sürdüren meslek yüksekokulları, 1981 Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) yasası ile birlikte üniversiteler bünyesine alınmıştır.

2014 yılı itibari ile açılan meslek yüksekokulu sayısı 955, son dönemlerde açılanlarla birlikte bu sayının 1000'i aştığı tahmin edilmektedir (Alkan vd, 2014: 135). Bu kadar fazla sayıda yüksekokul açmanın bir gerekliliğin ötesinde yükseköğretimde birikmiş talep sorununu çözmeye yönelik olduğu ve (Çelik, 2012) tarafından meslek yüksekokullarını “S-açma” yaklaşımı olarak değerlendirilmektedir (Çelik, 2012).

2014 yılı YÖK, Nisan 2014 Yükseköğretim Temel Göstergelerine göre, meslek yüksekokullarında öğrenim gören öğrenci sayısı, 1.750.113'tür. Bu öğrencilerin % 50'yi aşan oranı “sınavsız geçiş” sistemi ile öğrenci olma hakkı elde etmiştir (Alkan vd., 2014: 135).

Meslek elemanı yetiştirmek maksadıyla çok sayıda yüksekokul kurmak ve öğrenci talebini kırmaya çalışmak maalesef çözüm olmamıştır. Nitekim 2017 üniversite sınav sonuçlarına göre meslek yüksekokulu kontenjanlarının % 50'ye yakını boş kalmıştır (ÖSYM, 2017).

Bu düzeyde kontenjanın boş kalmasının altında meslek yüksekokullarına sınavsız geçiş sisteminin kaldırılmasının etken olduğu, bununla birlikte, yükseköğretim talep eden öğrencilerin lisans programlarına yönelme gayreti içerisinde olmalarının da belirleyici olduğu değerlendirilmektedir.

Öğrencilerin meslek yüksekokulları yerine, lisans programlarına yönelmelerinin başlıca nedeni olarak iş bulma sorununun geldiği vurgulansa bile, gerçeğin çok boyutlu ve toplumsal olduğu değerlendirilmektedir: Öğrencileri lisans okumaya sevk eden nedenlerin;

- Mezunlara, “Tekniker” den öte “ara insan gücü veya ara eleman” tanımlaması yapılması, bunun da mezunlar ve toplum nezdinde “eksik prestij ya da paye” olarak değerlendirilmesi,
- Meslek yüksekokulu mezunlarına istihdam edilme bakımından yasalarla tanınan bir hakkın veya imza yetkisinin verilmemiş olması,
- Toplumda meslek yüksekokullarının yeterli prestije sahip olmaması,
- Askerlik hizmetini yerine getirirken ilkokul mezunlarından farklı bir ayrıcalığın tanınmamış olması,
- Lisans mezunu olmanın daha çok prestij ve daha fazla ekonomik kazanç sağladığı görüşünden kaynaklandığı değerlendirilmektedir.

Zira, Dikey Geçiş Sınavı (DGS)’ye katılan meslek yüksekokulu mezunlarının sürekli artış kaydetmesi de mesleki eğitimden akademik eğitime kaçışın yolu olarak değerlendirilmektedir.

İşin meslek yüksekokulları tarafında ise tam bir trajedinin yaşandığını kabul etmek gerekir. Zira, çok büyük bir başarısızlık ve öğrenci ilgisizliğinin bulunduğu teslim etmek gerekir. Çünkü meslek yüksekokulları daha çok ilçe merkezlerinde kurulu;

- Akademik kadrosu zayıf,
- Gerek akademik personel, gerek öğrenciler bakımından aidiyet duygusu eksik,
- Sosyal ve kültürel aktiviteleri kısıtlı,
- Öğrencilerin barınma sorunları ve benzeri sorunlarla boğuştuğu kurumlar durumundadır.

Çok karmaşık ve sorunlar yumağı haline gelmiş mesleki eğitimde bir dizi önlemin hayata geçirilmesi zorunlu görülmektedir. Başarısızlığın nedenleri bellidir. Öğrenciyi meslek elemanı olmaya teşvik eden çok fazla avantaj bulunmamaktadır. Ülke bakımından Mühendis, Öğretmen ve Doktor yetiştirmek ne kadar ciddi bir gereklilik ise meslek elemanı yetiştirmek te o kadar ciddidir ve önemlidir. Bu gün bile nitelikli meslek elemanı gereksinimi her meslekten daha elzemdir. Zira, meslek elemanı olmadan sanayiye geliştirmek, üretmek, kalkınmak ve katma değer yaratmak mümkün değildir. Üretim katma değer yaratılmadan hizmet sektörünün elemanları olan Doktor Öğretmeni ve diğer prestijli kabul edilen meslek elemanlarını istihdam edip onlara maaş ödemenin imkanı yoktur.

Nitekim verimli ve güçlü bir ekonominin vazgeçilmez unsurlarından biri nitelikli iş gücüne sahip olmaktan geçmektedir (Ulus vd., 2015-168).

Bunun için mesleki eğitim süreçlerinde öğrenme çıktılarının belirlendiği, teknolojik eğitim araçlarının kullanıldığı, sürekli sorgulanan ve yenilenen bazı dinamiklerin hayata geçirilmesi gerekir (Doğan vd, 2005: 60-62).

Türkiye’de meslek yüksekokullarının kaynağı, meslek liseleridir. Meslek liseleri de büyük oranda Anadolu ve Fen Liselerine gidemeyen öğrencilerin mecburen tercih ettikleri liselerdir. Meslek liseleri bu durumdan çıkarılmalı ve meslek liselerine yönelim yasal bazı desteklerle teşvik edilmelidir. Meslek liselerindeki eğitim ve öğretim disiplinini artıran önlemler hayata geçirilmelidir. Meslek liselerindeki öğrenci başarısızlığının nedenlerinden biri ve belki de en önemlisi budur. “Meslek öğrenecek matematik ve fen derslerini öğrenme de olur” yaklaşımı derhal terk edilmelidir.

Bütün lise öğrencilerine ne kadar matematik ve fen bilgisi gerekli ise, meslek lisesi öğrencilerine de gereklilik aynı düzeydedir belki daha da fazladır. Çünkü meslek liselerine gitmek durumunda olan öğrenciler, yetenekleri doğrultusunda değil, liseye kadar olan eğitim süreçlerindeki başarısızlığa bağlı olarak meslek liselerine gitmek durumunda kalmaktadır. Başarısızlığa neden olan sebepleri ortadan kaldırmak ve meslek lisesi öğrencilerine en düzeyli bilgileri kazandırmak mümkündür (Kaya, 2013).

Görüldüğü üzere meslek kazanmak için eğitim almak durumunda olan öğrenci, önce meslek lisesine ardından meslek yüksekokuluna kısmen kendi iradesi dışında gitmek zorunda kalmaktadır. Kişinin severek bir ömür boyu yapması gereken meslek tercihi bireysel veya sosyal çevrenin etkisi ile ve tavsiyelerin ötesine geçen zorlama yaklaşımlarla dikte ettirildiği görülmektedir (Topçu ve Uzundumlu, 2012:54).

2008 yılında, İstanbul Ticaret Odası (İTO) tarafından meslek yüksekokulları ile ilgili yapılan araştırmada, meslek yüksekokullarına giden öğrencilerin ailelerinin büyük oranda gelir ve eğitim düzeyi düşük aileler olduğu tespit edilmiştir (Akdemir vd, 2015:68).

Bu araştırmanın sonuçlarına göre, meslek yüksekokulu mezunları ekonomik olarak bir iş bulmaya ziyadesiyle muhtaç bireylerdir. Bu insanların iş bulamamalarının ciddi sonuçları olabilir. Bu kişilerin topluma ve ekonomiye kazandırılmaları çok önemli ve dikkatle üzerinde durulması gereken bir husustur.

2. Meslek Yüksekokulu Öğrenci Profili

Üniversiteler bünyesinde mesleki eğitim faaliyeti yürüten meslek yüksekokulları, ön lisans eğitimi vermektedir. Ön lisans programlarında lisans programlarına göre, bilgi düzeyi daha düşük öğrenciler eğitilmektedir. 2017 yılına kadar program kontenjanlarının % 50'yi aşan kısmı sınavsız geçiş sistemi ile öğrenci kabul etmiştir (Alkan, vd, 2014). 2002 yılında hayata geçirilen “sınavsız geçiş” sistemi, mesleki eğitimde başarısızlığın önemli bir nedenidir. Zira, meslek yüksekokullarına sınavsız kabul edilen öğrenciler, meslek liselerinden gelmektedir. Son derece düşük ve birçok bakımdan eğitilmemiş olarak gelen öğrencilere en basit konuları öğretmek bile çok güç olmaktadır. Bazı programlarda öğrenci başarısı % 10'un bile altına gerilemiştir. Oysa sınavsız geçiş sisteminin hayata geçirilmesi 2002 yılından önce meslek yüksekokulları en parlak dönemlerini yaşamıştır. Mesela, 1984 yılında Boğaziçi Üniversitesi bünyesinde kurulan Bilgisayar Programcılığı programı 470 giriş puanı ile birçok Tıp Fakültesi puanını aşan puan düzeyi ile öğrenci kabul etmiştir. Ege ve Dokuz Eylül Üniversitelerinde mühendislik bölümlerine rahatlıkla kabul edilebilecek puanlarla bilgisayar programcılığı programına öğrenciler kabul etmiştir (Bkz. 1984 ÖSYM Yerleştirme Kılavuzu).

Bu gün meslek yüksekokullarında okuyan öğrencilerin önemli bir kısmının eğitime adepte olamadığı ve kaydını silerek başka alanlara yöneldikleri ya da yükümlülüğü bulunanların askerliğe gittikleri tespit edilmektedir. Üniversiteli olma hayallerini bir emek harcamadan elde eden öğrencilerin, meslek yüksekokulu diplomalarını aynı şekilde elde etmenin gayreti içerisine girdikleri gözlenmektedir. Bunun bir yansıması olarak öğrenciler ile öğretim elemanları arasında bol miktarda polemik yaşandığı ve öğretim elemanlarının sıklıkla şikayet edildikleri dile getirilmektedir. Bunun da öğretim elemanlarının öğretim motivasyonuna olumsuz etki yaptığı dile getirilmektedir.

Meslek yüksekokulu öğrencileri temelinde yapılan araştırmanın bazı çarpıcı sonuçları şu şekildedir: Ders çalışmayı sevilen bir aktivite olarak gören öğrencilerin oranı %5.08, Gazete okuyanların oranı %4.06, hayatta başarılı olmanın üniversite eğitimi almaktan geçtiğine inananların oranı %5.97, programlarını istemeden okuyanların oranı % 30, derslerde kopye çekildiğine inananların oranı %43.63, derslere ve akademik gereksinimlere katkı amacıyla internet kullananların oranı % 0.64 facebook kullanmak amacıyla internet kullananların oranı % 79.37 olarak tespit edilmiştir (Kaya, 2013).

Meslek yüksekokulu öğrencilerinden derslerini desteklemek amaçlı internet kullanım oranı % 0.64, facebook kullanım oranı % 79.37 olarak tespit edilmiştir. Bu rakamlar birbirine oranlandığında; facebook kullanımı, derslere destek amaçlı internet kullanım oranının yaklaşık 125 katı olmaktadır. Başka deyişle, dersleri desteklemek ve öğrenmek amaçlı internet kullanımı 1 iken, facebook' a erişim amaçlı internet kullanımı 125'tir. Bu sonuçlar, sosyal medyanın öğrencilerin öğrenme zamanını yok eden bir araç haline geldiğini göstermektedir.

Bu durum, karar vericilerin topyekün odaklanmaları gereken bir husustur ve gençliğin nasıl bir tehdit ve tehlike ile karşı karşıya olduğunu ortaya koymaktadır. Toplu taşıma araçlarında, üniversitelerin kampüs ortamlarında, kantinlerde, bina koridorlarında hatta anfilerde hangi yöne bakılırsa bakılsın öğrencilerin ellerinde telefonları ile meşgul oldukları görülür. Bağımlılık düzeyine gelen bu kullanımın önüne geçmek ve öğrencileri öğrenmeye motive etmek çok zor görünmektedir.

Bununla birlikte nitelikli bir meslek elemanı olacağına inanların oranı meslek yüksekokulu öğrencilerinin oranı %40.69 düzeyinde bulunmuştur. Açık uçlu sorulardan edinilen diğer önemli bir sonuç, öğrencilerin mezun olduklarında yeterli gelir elde edememe endişesi içerisinde oldukları tespit edilmiştir (Kaya, 2013).

Eğitim, öğretim ve ders çalışma disiplininin çok uzağında bulunan bu öğrencilere yapılan yükseköğretim gerçeği ve ders çalışma tavsiyeleri tamamen sonuçsuz kalabilmekte, adil yaklaşımlarla değerlendirildiklerinde öğrenci başarı düzeyinin %10 düzeyinin altına gerilediği acı bir gerçek olarak önümüzde durmaktadır.

Yükseköğretimde öğrenci başarısızlığına neden olan faktörlerin neler olduğu konusunda yapılan bir araştırmada, başarısızlığa öğrencilerin planlı ders çalışma disiplininin yoksun olma ve çalışma motivasyonundan uzaklık biçiminde gösterilmiştir (Topçu ve Uzundumlu, 2012: 54). Halbuki, bilgi toplumu, öğrencilerin kendi başlarına öğrenme stratejileri ile yetiştirilmesini zorunlu kılan bir yaklaşımın hayata geçirilmesini zorunlu kılmaktadır. Aksi halde hızla değişen teknolojiye adapte olmak ve değişimi yakalamak mümkün olamaz. Nitekim bilgi toplumunda bilginin hızla değiştiği ve geliştiği, bilgi üretim ve iletiminin yaygınlaştığı bununla birlikte sürekli öğrenme dinamiklerinin kaçınılmaz bir zorunluluk haline geldiği değerlendirilmektedir (Özkan, 2019:124).

3. Meslek Yüksekokulu Öğretim Elemanı Profili

Meslek yüksekokullarında öğretim faaliyeti yürüten öğretim elemanlarının mesleki eğitimde yetkin, üniversite-sanayi işbirliğini tesis edebilecek iletişim yeteneklerine sahip, sanayinin mezunlardan ne gibi beklentiler içerisinde olduğunu bilen, mesleğin uygulama boyutunda deneyimli, mesleki projeleri ve yenilikleri hayata geçirebilecek, dinamik, heyecanlı ve bilimsel yenilikleri takip edebilecek bilgi düzeyine sahip öğretim elemanlarından oluşturulması gerekir.

Oysa uygulamada bu yetenekleri bir arada bulunduran öğretim elemanlarının istihdam edildiğini söylemek çok zordur. Zira çok kısa sayılabilecek zaman dilimi içerisinde çok sayıda meslek yüksekokulu kurulmuş ve açıkçası bu kısa zaman içerisinde kim bulunabilmiş ise öğretim elemanı yapılmıştır.

Meslek yüksekokullarında görev yapan öğretim elemanlarının çoğunluğu fakülte ya da enstitülerde kadro bulamayanlar arasından seçilmiştir. Bu kurumlarda çalışmak zorunda kalan öğretim elemanları bakımından bu kurumlarda görev yapmak, geçici bir iş gibi görülmektedir. Durum böyle olunca kurumsal aidiyet duygusu ve işini benimseme paradigması gelişmemiştir. Bununla birlikte, meslek yüksekokullarında görev yapan ve aynı zamanda kariyer yapmak isteyen öğretim elemanlarının bu türden talepleri sınırlandırılınca öğretim elemanları bakımından bir dizi problemin yaşandığı kurumlar haline gelmiştir.

Meslek yüksekokulu öğretim elemanı olduğu halde, başarılı akademik çalışmalar yayımlayan ve akademik kariyer basamaklarını aşarak hedeflenen noktalara ulaşmış öğretim elemanları da bulunmaktadır. Ancak bunların az sayıda ve geneli temsil etmedikleri herkes tarafından kabul edilmektedir.

4. Başarısızlığın Dinamikleri

Mesleki eğitimin bir dizi dinamiklerce tehdit edildiği ortadadır. Bu dinamikler üzerinde mutlaka çalışılmalı ve başarısızlığa sebep olan unsurlar desteklenerek ortadan kaldırılmalıdır. Meslek yüksekokulu öğrencileri nezdinde yapılan alan araştırması sonuçlarına göre başarısızlığa sebep olan dinamikler şu şekilde tespit edilmiştir.

- Meslek liselerindeki eğitimin düzey düşüklüğü,
- Çalışma ve öğrenme gayretinden yoksunluk,
- İnternet ve sosyal medyayı bağımlık düzeyinde kullanım alışkanlığı,
- Sosyalleşememe ve kültürel düzey eksikliği,
- Öğrencinin meslek alanına uyumsuzluğu,
- Mezuniyet sonrası iş sorunları ve belirsizlik,
- Askerlik sürecinde mezunlara ilkököl mezunu muamelesi,
- Yasal hak eksiklikleri,
- Toplumsal prestij yetersizliği,
- Toplumun ve ailelerin meslek yüksekokullarına ve mesleki eğitime bakış açıları ve diğerleri.

Belirlenen bu dinamikler çerçevesinde meslek yüksekokullarında görev yapan öğretim elemanlarına bir anket uygulanarak başarısızlığa neden olduğu düşünülen dinamiklerin hangi düzeyde etkin oldukları araştırılmıştır.

5. Materyal Metod

Bu çalışma, 2013 yılında öğrenciler temelinde yapılan bir araştırmanın sonuçları ile desteklenerek öğretim elemanlarının görüşleri ile birleştirilmektedir. Bu maksatla, Ege Üniversitesi'nin 10 meslek yüksekokulunda görev yapmakta olan öğretim elemanlarının mesleki eğitim konusundaki görüşlerine başvurulmuştur. Örneğe seçilen öğretim elemanları olasılıksız rastgele örnekleme metodu ile seçilmiştir. Bu araştırmanın alan araştırması Ekim 2016'da yapılmıştır.

Anket araştırmasına 45 öğretim elemanı katılmıştır. Bu örnek genişliği, bir alan araştırması için asgari % 5 kabul edilen büyüklüğün çok üzerinde bir niceliği temsil etmektedir. Dolayısıyla örnek büyüklüğü yeterlidir. Bununla birlikte Ege Üniversitesi Türkiye'nin her bakımdan önemli sayılabilecek üniversitelerinden biri olarak kabul edildiğinden üniversite bünyesinde yer alan meslek yüksekokullarının Türkiye'de faaliyette bulunan 1000'i aşkın yüksekokul için örnek olabilmeye özelliğine sahiptir. Anket verileri, MINITAB istatistik paket programının STAT fonksiyonları ile analiz edilmiştir.

6. Bulgular

Anket araştırmasına katılan meslek yüksekokulu öğretim elemanlarının mesleki eğitimde başarısızlığa neden olduğu düşünülen dinamikler hakkında görüşleri şu şekilde elde edilmiştir:

3
a. Meslek yüksekokullarına sınavsız geçiş hakkında ne düşünüyorsunuz?

Tablo-1, a Sorusu Sonuçları

Yanıtlar	Adet	Yüzde
Başarılıdır devam edebilir	0	0.00
Kısmen başarılı devam edebilir	5	11.11
Başarılı değil revize edilmelidir	26	57.78
Çok başarısız, derhal kaldırılmalıdır	14	31.11
Toplam	45	100.00

Meslek yüksekokullarına sınavsız geçiş hakkında, başarılıdır devam etmelidir diyen bir tek öğretim elemanı dahi bulunmamaktadır. Sistemin revize edilmesi ya da tamamen kaldırılması gerektiği görüşünün hakim olduğu görülmektedir.

b. Öğrenci başarısı hakkında ne düşünüyorsunuz?

Tablo-2, b Sorusu Sonuçları

Yanıtlar	Adet	Yüzde
Yanıtsız	1	2.22
Kız öğrenciler daha başarılı	9	20.00
Erkek öğrenciler daha başarılı	1	2.22
Cinsiyet farkı yok başarılılar	2	4.44
Cinsiyet farkı yok başarısızlar	31	68.89
Diğer	1	2.22
Toplam	45	100.00

Öğretim elemanları, % 70'e yaklaşan oranla cinsiyet farkı gözetmeden öğrencilerin başarısız olduklarını ifade etmiştir. Kız öğrencilerin daha başarılı olduğunu beyan edenlerin oranı % 20 düzeyinde gerçekleşmiştir.

c. Öğrenci başarısızlığını ortadan kaldırabilecek faktör aşağıdakilerden hangisidir?

Tablo-3, c Sorusu Sonuçları

Yanıtlar	Adet	Yüzde
Meslek liselerinin eğitim düzeyi yükseltilmeli	6	13.33
Sınavla giriş yeniden tesis edilmeli	31	68.89
İntibak sınıfı uygulaması getirilebilir	6	13.33
Eğitim ve öğretim disiplini sağlanmalıdır	2	4.44
Toplam	45	100.00

Öğretim elemanlarının % 70'e yaklaşan oran, üniversitelerle sınavla geçiş sisteminin hayata geçirilmesi gerektiğini dile getirmektedir. Meslek liselerinin eğitim düzeyini yükseltmek ve intibak sınıfı uygulamasının hayata geçirilmesi gerektiğini ifade edenlerin oranı % 13.33 düzeyinde kalmıştır.

d. Öğretim elemanlarının özlük haklarını nasıl buluyorsunuz?

Tablo-4, d Sorusu Sonuçları

Yanıtlar	Adet	Yüzde
Tamamen yeterli	11	24.44
Kısmen yeterli	26	57.78
Yetersiz	8	17.78
Toplam	45	100.00

Öğretim elemanlarının sahip oldukları özlük hakları hususunda görüşleri şu şekildedir: Özlük hakları tamamen yeterli diyenlerin oranı, % 24.44, Kısmen yeterli diyenlerin oranı % 57.78, yetersiz diyenlerin oranı % 17.78 düzeyinde gerçekleşmiştir.

e. Mesleki deneyimi olmayan öğretim görevlilerinin istihdamı hakkında düşünceleriniz nelerdir?

Tablo-5, e Sorusu Sonuçları

Yanıtlar	Adet	Yüzde
Tamamen karşıyım, mesleki deneyim şartı aranmalıdır	15	33.33
Sistem doğrudur, devam etmelidir	1	2.22
Bazı revizyonlar gereklidir	27	60.00
Diğer	2	4.44
Toplam	45	100.00

Öğretim elemanı istihdamında yürürlükte bulunan sistemi sorgulayan bir soruya öğretim elemanlarının verdiği yanıtlar şu şekildedir: Mesleki deneyimin zorunlu hale gelmesini isteyenlerin oranı, % 33.33, öğretim elemanı istihdamında bazı revizyonların gerekli olduğuna inananların oranı, % 60.00 düzeyinde olmuştur. Güncel sistemin devam etmesi gerektiğine inananların oranı sadece % 2.22 oranında gerçekleşmiştir.

f. Kurumunuzun size sağladığı araştırma olanaklarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Tablo-6, f Sorusu Sonuçları

Yanıtlar	Adet	Yüzde
Tamamen yeterli	1	2.22
Kısmen yeterli	20	44.44
Yetersiz	7	15.56
Çok yetersiz	3	6.67
Araştırma yapmıyorum	14	31.11
Toplam	45	100.00

Öğretim elemanlarına kurumları sağladığı araştırma yapma olanakları hakkında görüşler şu şekilde elde edilmiştir. Araştırma desteğini kısmen yeterli bulan öğretim elemanlarının oranı % 44.44, yetersiz bulanların oranı % 15.56, çok yetersiz bulanların oranı % 6.67 düzeyinde bulunmuştur. Öğretim elemanlarının % 31.11'i araştırma yapmadığını dile getirmiştir.

g. Önlisans eğitiminin süresi hakkında ne düşünüyorsunuz?

Tablo-7, g Sorusu Sonuçları

Yanıtlar	Adet	Yüzde
Yanıtsız	8	17.78
İki yıl süre yeterli	16	35.56
Süre yetersiz üç yıl olmalı	13	28.89
İki yıl eğitim bir yıl staj olmalı	5	11.11
Bir yıl eğitim bir yıl staj olmalı	3	6.67
Toplam	45	100.00

Öğretim elemanlarından meslek yüksekokullarının eğitim süresi hakkında görüşleri şu şekildedir: Meslek yüksekokulları için iki yıl süre yeterli diyenlerin oranı, %35.56, eğitim süresi üç yıl olmalı diyenlerin oranı, % 28.89, iki yıl eğitim bir yıl staj olmalı diyenlerin oranı, % 11.11 düzeyinde gerçekleşmiştir.

h. Her ilçede bir meslek yüksekokulu anlayışı hakkında düşünceleriniz nelerdir?

Tablo-8, h Sorusu Sonuçları

Yanıtlar	Adet	Yüzde
İlçelerin sosyal ve kültürel gelişimine katkı sunmaktadır	9	20.00
Tamamen gereksizdir. İlçe yüksekokulları kampüs ortamı 3 a birleştirilmelidir	20	44.44
Her üniversites bünyesinde idari, teknik ve sağlık olmak üzere birer yüksekokul yeterlidir	15	33.33
Diğer	1	2.44
Toplam	45	100.00

Açık Uçlu Sorulara Yanıtlar

1. "Ülkenin teknik eleman gereksinimlerinin belirlenerek meslek yüksekokulu programlarını bu gereksinimlerine göre revize etmek ve mezuniyet sonrası istihdamı mümkün kalan planlamalar yapmak"
2. "Sınırsız geçiş sistemi mutlak suretle kaldırılmalı, belli bilgi düzeyine sahip öğrenciler meslek yüksekokullarına kabul edilmelidir. Bu hali ile system sürdürülebilir değildir."
3. "Meslek yüksekokullarına kabul edilecek öğrenciler not ortalaması ve mülakat sistemi ile kayıt bakiye verilmelidir. Adaylar bir nevi mesleki yetenek testine tabi tutulmalıdır."
4. "Açılan programlar günün gereksinimlerine uygun bir şekilde açılmalıdır. Bunun için merkezî planlamaya gereksinim duyulmaktadır."
5. "Öğretim elemanı istihdamında deneyim ve yaş sınırı şartı konmalı, kadrolar sürekli statüde olmalıdır."
6. "Meslek yüksekokullarının kaynağı durumunda olan meslek liselerinde eğitim ve öğretim disiplini tesis etmek ve ciddi önlemler almak gerekmektedir. Öğrenci görüşleri, öğretmenlerin öğrencileri başıboş bıraktığı, derslerin ciddiye alınmadığı, rapor ve benzeri mazeretlerle öğretmenlerin öğrencileri sürekli yalnız bıraktıkları ve ders işlemedikleri yönündedir."
7. "Son yapılan düzenlemelere rağmen maaşlar düşüktür, özellikle büyük şehirlerde bu ücretlerle geçinmek çok zordur, bu bakımdan özlük bakları yeniden ele alınmalı ve iyileştirilmelidir."
8. "İlçelerde kurulmuş meslek yüksekokullarında öğrenciler bakımından yaşanan en büyük sorun barınma sorunu iken, akademik personel bakımından akademik ortam yetersizliği ve kültürel ortam eksikliğidir."
9. "Özellikle ilçelerde kurulu meslek yüksekokullarının ilçe ekonomisine katkı sunan bacasız fabrikalar gibi görülmesi kabul edilemez."
10. "Meslek yüksekokulları organize sanayi bölgeleri içerisinde kurulmalı ve geliştirilmelidir. Bu şekilde öğrencilerin uygulama gereksinimi ziyadesizle karşılanmış olur, istihdam edilme şansları artar ve özgüvenleri yükselir."

7. Sonuçlar ve Öneriler

Bu çalışma, 2013 yılında meslek yüksekokulu öğrenciler temelinde tarafımızdan yapılan bir araştırmanın sonuçları ile desteklenmiş ve 2016 yılının sonunda meslek yüksekokulu öğretim elemanları nezdinde yapılan araştırma sonuçları ile birleştirilmiştir. Araştırmanın genel sonuçları ve öneriler şöyledir:

- Mesleki eğitime yönelecek öğrencilerin ortaöğretim eğitiminden önce tespit edilmesi ve ilgi duydukları meslek alanına yönlendirilmeleri gerekir.

- Meslek yüksekokullarının öğrenci kaynağı durumunda bulunan meslek liselerinde eğitim ve öğretim disiplininin tesis edilmesi gerekir. Bu liselerde okutulan matematik ve fen derslerinin süresi artırılmalı ve dersler daha ciddi bir şekilde takip edilmelidir.
- Meslek liselerinde öğrencilere mutlaka ders çalışma disiplini öğretilmelidir. Başarısız öğrencilerin sınıfta kalması ve mezun edilmemesi gerekir.
- Öğrenciler adına yapılan mesleki alan tercihlerinde aile ve çevre tavsiyelerinin ötesinde uzman görüşleri ve tavsiyeleri doğrultusunda karar verilmelidir.
- Meslek yüksekokullarına “Sınavsız Geçiş” sistemi kaldırılmıştır. Yükseköğretim Kurulu (YÖK)’ün bu hususta aldığı karar son derece yerindedir. “Sınavsız Geçiş” sistemine asla geri dönülmemelidir.
- Meslek yüksekokullarında istihdam edilen öğretim elemanlarının mesleki deneyim sahibi olmaları çok önemlidir. Mesleki projeler geliştirebilen ve Üniversite-Sanayi işbirliğini sağlayacak öğretim elemanı istihdamına önem verilmelidir.
- Meslek yüksekokullarının iki yıl olarak ön görülen öğretim süresi yeniden gözden geçirilmeli, sanayide yapılan staj süreleri uzatılmalı, meslek yüksekokulları ile sanayi bölgeleri arasında işbirliğini zorunlu hale getiren yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
- İlçelerde kurulu meslek yüksekokulları, ilçelerin ekonomilerini canlandıran kurumlar olarak görülmemeli, gereksinim ve meslek yüksekokullarının kuruluşu akademik gereksinimlere göre belirlenmelidir.
- Özellikle Ankara, İstanbul ve İzmir gibi büyük şehirlerde istihdam edilen akademik personelin özlük hakları geliştirilmelidir.
- İnternet ve sosyal platformlara bağımlılık durumu öğrencilerin öğrenme zamanını ortadan kaldıran bir faktördür.

Kaynaklar

- Akdemir, A., Karagöz, A.M., Salihoglu, G., Konakay, G., Adalı, P., Koçyiğit, E., Zaimoğlu, Ö. (2015). “Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Kariyer Planlarının Motivasyon Düzeylerine Etkilerinin Araştırılması”, *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, Cilt:4, Sayı:1, Haziran 2015.
- Alkan, R.M., Suiçmez, M., Aydınkal, M., Şahin, M. (2014). “Meslek Yüksekokullarındaki Mevcut Durum: Sorunlar ve Bazı Çözüm Önerileri”, *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, DOI:10.5961/jhes.2014.096.
- Aysal, N. (2005). “Anadolu’da Aydınlanma Hareketinin Doğuşu: Köy Enstitüleri”, *Atatürk Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, s. 35-36, Mayıs-Kasım 2005, Sayfa:267-282.
- BİMEB (2017). “Mesleki Eğitim Tanıtımı”, *Bursa İl Millî Eğitim Müdürlüğü Yayınları*, Bursa.
- Çelik, K. (2013). Meslek Yüksekokulu S-açma Kriterleri, <http://www.kenancelik.com/default.aspx?id=22053&nid=55171> (01.10.2017).
- Doğan, E., Apaydın, Ç., Önen, Ö. (2005). “Eğitim Hizmetlerinde Toplam Kalite Yönetimi ve Kalite Politikaları”, *Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayfa:59-79.
- Gül, P. (2014). “Ahilikten Meslek Yüksekokullarına Türkiye’de Mesleki Eğitimin Gelişimi”, *Sosyalist Dergi*, 10/09/2014.
- Kaya, A. (2013). “Vocational High School’s Student’s Views for Vocational Education”, *International Journal of Human Sciences*, Volume:10, Issue:1, Year:2013.

Last, N., Last, N., & Last, N. (2017). Title in article's language. *Journal of Human Sciences*, 14(3), NNN-NNN. doi:10.14687/jhs.v14i3.NNNN

ÖSYM (2017). "Yükseköğretim Ön Lisans ve Lisans Öğrenci Yerleştirme Sonuçları Kılavuzu", *Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi*, Bilkent-Ankara.

ÖSYM (1985) "Yükseköğretim Ön Lisans ve Lisans Öğrenci Yerleştirme Sonuçları Kılavuzu", *Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi*, Bilkent-Ankara.

Özkan, H.H. (2019). "Bilgi Toplumu Eğitim Programları", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl 2009/2, Sayı:10. Isparta

Özpolat, V. (2013). "Öğretmenlerin Mesleki Önceliklerinde Sosyalleşmenin Yeri", *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Güz 2013, Cilt:13, Yıl:2013, Sayı:2, 341-362.

Semiz, Y., Kuş, R. (2004). "Osmanlı'da Mesleki Teknik Eğitim", *İstanbul Sanayi Mektebi, 1869-1930, SÜ Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 15: 272-295.

Taş, S. (2017). "Teknik Öğretmenlerin Kullandıkları Örgütsel Güç Kaynakları", *Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 2017/2, Sayı:2, Sayfa:141-164.

TDK, (2017). Meslek Tanımlaması, *Türk Dil Kurumu, İnternet Bilgi Portalı*.

Topçu, Y., Uzundumlu, A.S. (2012). "Yükseköğretimde Öğrencilerin Başarısızlığına Etki Eden Faktörlerin Analizi", *Iğdır Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 51-58.

Ulus, L., Tuncer, N., Sözen, Ş. (2015). "Mesleki Eğitim, Gelişim ve Yeterlilik Açısından Meslek Yüksekokullarının Önemi", *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Sayfa:168-185.

Extended English Abstract

Turkey is a developing country. It is so difficult to solve the employment problem and to be developed country. For this, it need to work hard. For that reason, it is necessary to start from small and medium-sized enterprises (SMEs) to develop industry and to provide employment opportunities for entire population. In this respect it is necessary to develop and meet the vocational education and training institutions in secondary education, and also in higher education institutions. The dynamic that the industry doesn't find worker, and workers haven't got a job conflicts with each other seriously. In this case, it is not difficult to reach the result that the vocational education institutions can not produce graduates in the quality that the industry needs. This is a failure indicator for vocational education institutions. In order to determine the dynamics of this failure, a questionnaire survey was conducted at the members of 10 vocational schools of Ege University and it was tried to determine the dynamics which cause failure in vocational education. In the questionnaire survey, 45 teaching staff, most of whom are in charge of teaching at Ege University vocational schools, participated. In line with the opinions of the instructors, the dynamics of failure in vocational education were tried to be explained. According to the teaching staff, the transition system without examination must be removed. Training in vocational high schools should be revised. Education period should be raised. The recruitment system of the teaching staff should be observed. Economical personel rights should be raised.

Other noteworthy consequences are below:

- Students trained in vocational training should be identified before secondary education and directed to the profession they are interested in.
- Education and teaching discipline must be established in vocational colleges which are the source of vocational high schools. The duration of mathematics and science courses taught in these high schools must be increased and lessons should be followed more seriously.
- In the vocational high school students should definitely be taught the discipline of study. Failed students should not pass and be graduated.

- In occupational field preferences made on behalf of the students, decisions should be made in the direction of expert opinions.
- The system of "passing without examination" has been removed to vocational schools. The decision taken by the Council of Higher Education (YÖK) on this issue is extremely important. It should never be returned to the "passing without examination" system.
- It is very important that the teaching staff employed at vocational schools have professional experience. Employment of teaching staff to provide University-Industry cooperation is important.
- The duration of the two years vocational schools should be revised, the internship period should be prolonged, and legal arrangements should be made to make cooperation between the vocational colleges and the industrial zones compulsory.
- The vocational colleges established in the counties should not be regarded as institutions that revitalize the economies of the counties, and the establishment of the vocational colleges and universities should be determined according to academic needs.
- In particular, the economical personal rights of academic staff employed in major cities such as Ankara, İstanbul and İzmir should be improved.
- Dependence on the internet and social platforms is a factor that removes the learning time of the students.

Vocational Training Traditions's and Vocational Schools' Failure Dynamics

ORIGINALITY REPORT

10%

SIMILARITY INDEX

PRIMARY SOURCES

1	www.j-humansciences.com Internet	179 words — 3%
2	eyad.mu.edu.tr Internet	106 words — 2%
3	2015.icres.net Internet	26 words — < 1%
4	www.turkishstudies.net Internet	23 words — < 1%
5	readgur.com Internet	23 words — < 1%
6	ejovoc.org Internet	21 words — < 1%
7	dergipark.ulakbim.gov.tr Internet	19 words — < 1%
8	www.xplus-web.de Internet	18 words — < 1%
9	portal.firat.edu.tr Internet	16 words — < 1%
10	BALCI, Mehmet, ÇELİK, Yüksel, ELDEM, Hüseyin and ELDEM, Ayşe. "Vocational training in the european union", Şükrü Oğuz Özdamar, 2013. Publications	16 words — < 1%

11	www.medigraphic.com Internet	16 words — < 1%
12	www.arel.edu.tr Internet	15 words — < 1%
13	egitimvebilim.ted.org.tr Internet	13 words — < 1%
14	MERALER, Sevilay and ADIGÜZEL, Abdullah. "EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN YÜKSEKÖĞRETİMDE KALİTEYE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ", Adıyaman Üniveristesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012. Publications	13 words — < 1%
15	www.arabtexts.com Internet	11 words — < 1%
16	atauni.edu.tr Internet	11 words — < 1%
17	www.basari.edu.tr Internet	10 words — < 1%
18	www.forumlordum.net Internet	10 words — < 1%
19	www.bilkentpolitika.com Internet	9 words — < 1%

EXCLUDE QUOTES OFF
EXCLUDE BIBLIOGRAPHY OFF

EXCLUDE MATCHES OFF